

HACI BAYRAM VELİ
(1352?-1430)

080077

PROF. DR.
MEHMET EROL*

01 Haziran 2022

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

* Gaziantep Üniversitesi, merol@gantep.edu.tr

Hacı Bayram Veli, tasavvuf öğretisinin 15. yüzyıldaki temsilcilerindendir. Dört şiiri dışında günümüze eseri ulaşmamış olsa da onun asıl önemi, çalkantılı bir süreçte Anadolu'nun manevi imarına olan katkılarıdır. Ankara Savaşı sonrası sosyal çözülmenin arttığı bir dönemde irşada başlayan Hacı Bayram'ın faaliyetleri, sadece manevi inşa ile sınırlı kalmamış maddi alana da yansımıştır. Çiftçiliğe önem vermiş ve kendisi de ekincilikde uğraşmış, böylece göçerevli Türk boylarının yerleşik hayata geçmesine yardımcı olmuştur. Bu yönlerinden dolayı Hacı Bayram Veli'yi de önceki yüzyıllarda Anadolu ve Rumeli'de yaşamış *kolonizatör Türk dervişleri* arasına dâhil etmek mümkündür.

**Soyu, Ailesi, Doğumu, Adı ve Lakapları,
Çocukluğu ve Eğitimi**

Hacı Bayram Veli, Ankara'nın Çubuk Çayı kenarında kurulmuş olan Solfasol köyünde dünyaya gelmiştir. Doğduğu bölgede Bayat, Avşar, Yüreğir, Çavundur, Dodurga, Eymür gibi Oğuz boylarının yerleşmiş olmasına bakarak onun da Oğuz Türklerinden olduğu tahmin edilmektedir (Cebecioğlu 1994: 105). Dönemin kayıtlarında Ankara halkının büyük çoğunluğunun Türkmen olduğunun belirtilmesi ve Hacı Bayram'ın doğmuş olduğu Solfasol köyünün yakınından geçen Çubuk Çayı'nun ismini Türklerin Anadolu'ya ilk geldikleri sırada bu civara yerleşen Çubuk adında bir beyden yahut Çubuk adlı bir boydan aldığı düşünülmesi gibi etkenler Hacı Bayram Veli'nin Oğuz Türklerinden olduğu ihtimalini kuvvetlendirmektedir (Açıkgöz 2004: 25-26; Yıldırım 2008: 4).

Soyu ile ilgili elimizde detaylı bilgiler bulunmamakla birlikte, Hacı Bayram ve Bayramilik ile ilgisi bulunan 18. yy. şairi Râzî'nin (1669-1741) divanı içerisinde yer alan ve Türk edebiyatında Hacı Bayram Veli ile ilgili olarak yazılmış tek hilye olma özelliğini taşıyan menakıpname nitelikli bir şiirde, onun soyu Belh'in manevi padişahu İbrahim Edhem'in nesline dayandırılmaktadır. Şiirde yer alan beyitlerde verilen bilgilere göre Hacı Bayram'ın ataları ilahi bir işaretle Belh'ten ayrılarak önce İsfahan'a yerleşmişler, daha sonra Ankara'ya gelerek burayı kendilerine yurt edinmişlerdir (Erdoğan 2016: 215).

Hacı Bayram'ın ailesi ile ilgili bilgiler de sınırlıdır. Babasının adı Koyunluca Ahmed, dedesinin adı ise Mahmut'tur. Safiyüddin ve Abdal Murad adlarında iki erkek kardeşi olduğu kayıtlara geçmiştir. Babası çiftçilik

184-203

Cumhuriyetin 100. Yılında 100 Türk Büyüğü : Din ve Tasavvuf,
haz. Vahit Türk, c. III, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022.
İSAM DN. 294750.